

С. А. Гайдук,
аспірант, Національна академія державного управління при Президенті України, м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-0693-2944

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.14.71

ВИКОРИСТАННЯ ДВО- ТА ТРИВИМІРНОЇ МОДЕЛЕЙ ДЛЯ ОБГРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

S. Gayduk,
applicant of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv

USING TWO- AND THREE-DIMENSIONAL MODELS FOR FOUNDATION OF NATIONAL MARITIME ACTIVITIES STRATEGY

Україна, за часів незалежності, втратила позиції впливової морської держави практично за всіма видами морської діяльності. Однак перспективи відродження національного морського потенціалу існують. Україна зберігає здатність стати впливовим "регіональним гравцем", завдячуючи саме морській складовій у загальнодержавному потенціалі.

У статті проведено дослідження генезису процесів формування та перспектив розвитку морської діяльності України. Моделювання обрано як основний метод дослідження складної системи, якою, безумовно, є національна морська діяльність та системи її наукового, технічного, міжнародно-правового і економічного забезпечення.

Під час створення моделей та їх описів урахувано такі чинники: просторові та географічні особливості України, види морської діяльності, які зафіксовані в Конвенції ООН з морського права 1982 року та особливості морської діяльності в водах з різним міжнародно-правовим статусом. Це дозволило, крім моделювання, здійснити пошук закономірностей та провести їх формалізацію.

Крім того, розглянуто прямі і зворотні зв'язки між національною безпекою і морською діяльністю та їх взаємний вплив, що дозволило визначити місце морської діяльності в ієрархії національних інтересів України.

Сформовані моделі дають можливість більш глибоко зрозуміти побудову об'єкту дослідження (його складові, структуру та властивості) та прогнозувати зовнішні і внутрішні чинники впливу на нього, спрямовувати зусилля на пошук способів максимально вигідного використання наявних ресурсів та реалізацію переваг України у географічному положенні, користуватись ними для обґрунтування прийняття рішень у процесі публічного управління.

The article presents an extensive study of formation and perspectives of maritime activities development in Ukraine.

Since gaining its independence in 1991, Ukraine has lost its status of an influential maritime state that under takes practically all types of maritime activities. However, Ukraine has not lost the perspectives to recover its national maritime potential. Moreover, the authors prove in the paper that Ukraine still preserves an ability to become an influential 'regional player' thanks to maritime constituent in its national potential.

Modeling has been chosen as a basic investigation method of the complex system of maritime activities, as well as the system of its national, technical, international legal, and economic provision.

The following factors have been taken into consideration when creating and describing the models presented: spatial and geographical peculiarities of Ukraine, types of maritime activities stated in the United Nations Convention on the Law of the Sea (1982) and types of maritime activities in the waters with different legal status. Examining the mentioned above aspects has allowed the authors not only to model, but also to find regularities, systematize accurately and formalize these regularities according to the aims of the research.

Moreover, the authors have thoroughly examined and described in detail direct and reverse connection between national security and maritime activities, as well as their mutual influence on each other. This

description has allowed the researchers to identify the position of maritime activities in the hierarchy of national interests of Ukraine.

The formed models have revealed a better understanding of the research object (in particular, its constituents, structure, and peculiarities). At the same time, the described models enable the authors to predict both external and internal influences on the object of the study; address the efforts to find the methods of using the existing resources with maximum profit; and fulfill advantages of geographical position that Ukraine has. Besides, these models can be used to justify decision making in public administration.

*Ключові слова: морська політика, морська діяльність, морський потенціал.
Key words: maritime policy, maritime activity, maritime potential.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

Оцінювання сучасного стану національної морської діяльності, недосконалість національного законодавства, відсутність чіткого розмежування повноважень та відповідальності дозволяє стверджувати, що вона знаходиться в положенні, коли практично всі її види необхідно перебудувати заново.

Одною з ключових проблем розвитку морської діяльності України є забезпечення змістовної єдності та цілісності всіх її регіональних і функціональних напрямів, досягнення максимальної віддачі від такої діяльності з позицій забезпечення довгострокових інтересів нашої держави. Сутність такої оптимізації та гармонізації полягає в підвищенні ефективності користування водними ресурсами за безумовного збереження навколишнього середовища.

Тому проблема розробки теоретико-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо ефективної морської діяльності України на державному та регіональному рівнях, створення та приведення національної системи морської діяльності у відповідність до вимог Міжнародних конвенцій, рекомендацій Міжнародної морської організації, її інтеграції в європейську та регіональну системи безпеки набуває особливо важливого значення для держави і є надзвичайно актуальною на сучасному етапі розвитку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ ПО ТЕМІ

Питання, пов'язані з національною морською діяльністю, не є новими. Дослідженню теоретичних і практичних аспектів проблем національної морської діяльності та механізмів її удосконалення значну увагу приділено в працях вітчизняних науковців: О.Е. Ломоносова, Д.А. Ломоносов, І.І. Надточій [1]; В. Парсяк [2]; А.О. Филіпенко [3] та інших.

Питання морської діяльності як процесу причинно-наслідкових, нормативних та інших зв'язків між політикою і економікою України досліджували в своїх роботах В. Парсяк М.В. [4], Волосюк, Л.Ю. Вдовиченко [5] та К.С. Трунін [6].

Дослідження у сфері публічного управління спрямовані на виявлення закономірностей, принципів та тенденцій, а також розроблення на їх основі моделей, методів та технологій розв'язання проблем розкрито в наукових працях В.Д. Бакуменко [7] та Н.Д. Чалої [8].

Водночас наукові розробки в сфері національної морської діяльності не охоплюють всього спектру проблем та способів її практичної реалізації. Потребують поглиблення теоретичні та практичні засади її формування, модернізація публічного управління розвитком усіх видів морської діяльності.

МЕТА СТАТТІ

Метою дослідження є моделювання національної морської діяльності для обґрунтування стратегії її розвитку та розробки пропозицій щодо підвищення ефективності функціонування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вибір ефективних шляхів реалізації морської політики на державному, регіональному та функціональному рівнях неможливий без здійснення системного аналізу морської діяльності України.

Поряд з цим, виникає потреба в розробці методичних рекомендацій щодо взаємоузгодження цього аналізу з питаннями забезпечення національної безпеки для того, щоб сприяти оптимізації відносин між морекористувачами всіх рівнів, що знаходяться під юрисдикцією України, і вибором тих чи інших форм державного регулювання використання морських просторів і експлуатації їх ресурсів.

Диференціація національної морської політики за регіональним рівнем, який враховує просторові та інші географічні особливості України, дозволяє її структурувати і визначити продуктивний підхід до моделювання.

Водночас для приведення моделі, що розробляється, у відповідність з найбільш загальними умовами, в якості видів морської діяльності позначені ті, які зафіксовані в Конвенції ООН з морського права 1982 року, яка ратифікована Верховною Радою України у 1999 році [9]: військово-морська діяльність; морські та річкові перевезення; морське промислове рибальство та промисел інших живих ресурсів; розробка корисних копалин на дні і в надрах; морські наукові дослідження; збереження морського середовища та його ресурсів; прокладка підводних кабелів та трубопроводів; виробництво енергії шляхом використання води, течій і вітру; створення і використання штучних островів, установок і споруд; морська інформаційна діяльність; підготовка кадрів.

Таблиця 1. Двомірна модель системи національної морської діяльності

		МОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА РЕГІОНАЛЬНИХ НАПРЯМКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ Sgi				
		Чорне море (i=1)	Азовське море (i=2)	р. Дніпро (i=3)	р. Дунай (i=4)	Світовий океан (i=5)
МОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ФУНКЦІОНАЛЬНИХ НАПРЯМКАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОРСЬКОЇ ПОЛІТИКИ Sfm	Воєнно-морська та охоронна діяльність (m=1)	Af1,1	Af1,2	Af1,3	Af1,4	Af1,5
	Морські та річкові перевезення (m=2)	Af2,1	Af2,2	Af2,3	Af2,4	Af2,5
	Промислове рибальство (m=3)	Af3,1	Af3,2	Af3,3	Af3,4	Af3,5
	Розробка корисних копалин (m=4)	Af4,1	Af4,2	Af4,3	Af4,4	Af4,5
	Наукові дослідження (m=5)	Af5,1	Af5,2	Af5,3	Af5,4	Af5,5
	Збереження водного середовища (m=6)	Af6,1	Af6,2	Af6,3	Af6,4	Af6,5
	Прокладка підводних кабелів та трубопроводів (m=7)	Af7,1	Af7,2	Af7,3	Af7,4	Af7,5
	Виробництво енергії шляхом використання водн. течії і вітру (m=8)	Af8,1	Af8,2	Af8,3	Af8,4	Af8,5
	Суднобудування та судноремонт (m=9)	Af9,1	Af9,2	Af9,3	Af9,4	Af9,5
	Портова діяльність (m=10)	Af10,1	Af10,2	Af10,3	Af10,4	Af10,5
	Водний туризм, туризм і рекреація (m=11)	Af11,1	Af11,2	Af11,3	Af11,4	Af11,5

Крім того, до цих видів морської діяльності варто також додати суднобудування та судноремонт, портову діяльність, риборозведення, морську енергетику, охорону кордонів, охорону культурно-історичної спадщини, туризм і рекреацію тощо.

Для реалізації певного виду морської діяльності на будь-якому регіональному напрямку, що має конкретні географічні характеристики, потрібен спеціалізований флот, який володіє необхідною сукупністю властивостей і параметрів. Наприклад, угруповання Військово-Морських Сил (далі — ВМС) може бути охарактеризоване сумарним бойовим потенціалом. Транспортний флот характеризується загальною вантажопідйомністю суден, сукупною потужністю морських портів по переробці вантажів. Рибопромисловий флот — сумарними потужностями суден, які використовуються для вилову та переробки морепродуктів, виробничими можливостями морських рибних портів тощо.

Конкретна морська діяльність та її розвиток на певних регіональних напрямках відрізняється як у межах одного виду морської діяльності, так і в часових перспективах з урахуванням викликів та загроз з морського напрямку.

Таким чином, кожен з видів морської діяльності розпадається на складові регіональними напрямками.

Для подібного моделювання структури національної морської діяльності (система Sa) використано принцип рекурентного пояснення, який передбачає, що властивості системи виділеного рівня пояснюються, виходячи з властивостей елементів систем безпосередньо нижнього рівня і зв'язків між ними. Як підсистеми морської діяльності на регіональних напрямках розглядаються регіональні та функціональні підсистеми. Це дозволяє національну морську діяльність (система Sa) представити в узагальненому вигляді (табл. 1).

У такому вигляді система Sa складається з 16 підсистем: 5 — регіональних і 11 — функціональних, що складаються, в свою чергу, з 55 елементів (Af=|55|), що представляють собою окремі види морської діяльності на різних регіональних напрямках.

У системі Sa кожна з регіональних підсистем містить по одному загальному елементу з усіма функціональними підсистемами, а функціональні підсистеми — по одному елементу з кожної з регіональних підсистем. Що і обумовлює основні зв'язки в системі, яка досліджується.

Таким чином, кожна функціональна підсистема пов'язана з усіма регіональними підсистемами, а кожна регіональна підсистема пов'язана з усіма функціональними підсистемами.

Старшими по відношенню до регіональних підсистем слід вважати функціональні підсистеми, керівництво якими здійснюється центральними та регіональними органами виконавчої влади. Саме ці органи повинні переслідувати цілі формування, просування та захисту національних інтересів, які визначені Морською доктриною України [10].

Регіональні підсистеми — підсистеми другого рівня, бо сукупність кожного виду морської діяльності на всіх регіональних напрямках складає певний функціональний напрям.

Аналізуючи структуру системи Sa, можна визначити структури функціональних підсистем Sfm:

$$Sf1 = \{Af1,1, Af1,2, Af1,3, Af1,4, Af1,5\}$$

$$Sf2 = \{Af2,1, Af2,2, Af2,3, Af2,4, Af2,5\} \dots \dots \dots$$

$$Sf11 = \{Af11,1, Af11,2, Af11,3, Af11,4, Af11,5\}.$$

Також визначаються і структури регіональних підсистем Sgi:

$$Sg1 = \{Af1,1, Af2,1, Af3,1, Af4,1, Af5,1, Af6,1, Af7,1, Af8,1, Af9,1, Af10,1, Af11,1\}$$

$$Sg2 = \{Af1,2, Af2,2, Af3,2, Af4,2, Af5,2, Af6,2, Af7,2, Af8,2, Af9,2, Af10,2, Af11,2\} \dots \dots \dots$$

$$Sg5 = \{Af1,5, Af2,5, Af3,5, Af4,5, Af5,5, Af6,5, Af7,5, Af8,5, Af9,5, Af10,5, Af11,5\}.$$

Використовуючи ці вирази, склад функціональних і регіональних підсистем можна виразити через характеристики регіональних напрямів і відповідні оператори, які характеризують морський потенціал на конкретних регіональних напрямках для цього виду морської діяльності.

Наприклад, промислове рибальство:

$$Sf3 = \{Af3,1, Af3,2, Af3,3, Af3,4, Af3,5\} = \{f3 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f3 (Cg2,1, Cg2,2, Cg2,3, Cg2,4), f3$$

Тримірна модель системи національної морської діяльності

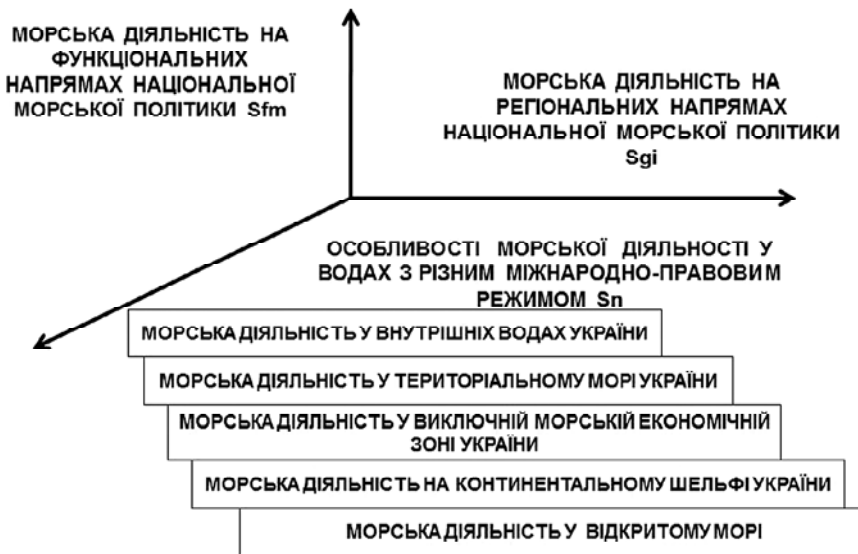

Рис. 1. Тримірна модель системи національної морської діяльності

(Cg3,1, Cg3,2, Cg3,3, Cg3,4), f3 (Cg4,1, Cg4,2, Cg4,3, Cg4,4), f3 (Cg5,1, Cg5,2, Cg5,3, Cg5,4),

або морська діяльність на чорноморському регіональному напрямі:

$Sg1 = \{Af1,1, Af2,1, Af3,1, Af4,1, Af5,1, Af6,1, Af7,1, Af8,1, Af9,1\} = \{f1 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f2 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f3 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f4 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f5 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f6 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f7 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f8 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4), f9 (Cg1,1, Cg1,2, Cg1,3, Cg1,4)\}$.

Водночас оператор впливу характеристик регіональних напрямів на морську діяльність (fm,i) повинен відображати:

сукупність властивостей і параметрів спеціалізованого флоту, що характеризує його можливості щодо здійснення того чи іншого виду морської діяльності (вантажопідйомність, бойовий потенціал тощо);

берегову інфраструктуру спеціального призначення (спеціалізовані елементи базування, арсенали, вантажні, рибні термінали тощо);

інфраструктуру загального призначення (засоби навігаційного обладнання, суднобудівна і судноремонтна промисловість, морське приладобудування, виробництво морської техніки і озброєння, гідротехнічне будівництво, нафтопереробна промисловість, морська освіта тощо).

Очевидно, що інфраструктура загального призначення буде наявна у всіх виразах, визначаючи можливості щодо здійснення національної морської діяльності як на функціональних, так і на регіональних напрямках.

Для врахування особливостей морської діяльності на акваторіях, дні і в його надрах двомірна модель досліджуваної системи Sa доповнюється третім виміром, що відображає особливості морської діяльності в водах з різним міжнародно-правовим режимом (n): у внутрішніх морських водах, у територіальному морі, у

виключній морській економічній зоні (далі — ВМЕЗ), на шельфі, у відкритому морі та в районі дна.

Тоді елементами регіональних підсистем будуть:

морська діяльність у внутрішніх морських водах Afm,i,1;

морська діяльність в територіальному морі Afm,i,2;.....

морська діяльність у відкритому морі і в районі дна Afm,i,5.

У цьому випадку структура системи Sa поповниться новими елементами і множина Af досягне 275 елементів, тобто $Af = |275|$, а модель системи Sa відобразиться у вигляді тривимірної моделі (рис. 1). Водночас морська діяльність передбачає баланс всіх її складових з урахуванням впливу характеристик середовища.

Кожна функціональна і регіональна підсистема представлені елементами конкретних видів морської діяльності, які функціонують у відповідних правових, міжнародних і географічних умовах, що впливають на них.

Наприклад, тривимірна модель відображає:

морські та річкові перевезення: малим каботажем — у внутрішніх морських водах і територіальному морі, великим каботажем — у територіальному морі та ВМЕЗ, регіональними та міжнародними перевезеннями — у відкритому морі;

промислове рибальство: артільним і прибережним ловом — у внутрішніх морських водах і територіальному морі, видобутком сидячих видів — на шельфі, експедиційним промисловим рибальством — у ВМЕЗ та у відкритому морі;

військово-морську та охоронну діяльність: охороною державного кордону, охороною водного району — у внутрішніх морських водах і територіальному морі; бойовою підготовкою сил флоту, охороною морських біологічних і мінеральних ресурсів — у ВМЕЗ; бойової службою — у відкритому морі.

Такий підхід дозволяє піддати системному аналізу не тільки результати морської діяльності, але й характер експлуатації спеціалізованих флотів, а також інфраструктуру спеціального та загального призначення, яка їх забезпечує.

Пошук і підтримка балансу морської діяльності на функціональних і регіональних напрямках з метою просування та захисту національних інтересів визначають суть проблеми вдосконалення морської діяльності. Запропонована модель національної морської діяльності в певній мірі може сприяти вирішенню даної проблеми.

Через функціональні системи державного рівня (транспортну, продовольчу, паливно-енергетичну, збереження навколишнього середовища та інші) підсистеми Sfm системи Sa пов'язані зі сферами життєдіяльності, за допомогою яких держава забезпечує національну безпеку в цілому. Це, передусім, військова, прикордонна, економічна та екологічна сфери. Крім того,

Рис. 2. Графічна модель системи забезпечення безпеки морської діяльності

проглядаються зв'язки і з іншими сферами: зовнішньо-та внутрішньополітичною, соціальною, міжнародною, інформаційною, науково-освітньою тощо.

Стратегією національної безпеки України встановлено, що реалізація національних інтересів України можливе тільки на основі сталого розвитку економіки. Тому національні інтереси України в економічній сфері є ключовими. У вирішення економічних проблем країни значний вклад можуть внести господарська діяльність спеціалізованих флотів: транспортного, рибпромислового, науково-дослідного та інших. У цьому зв'язку слід звернути увагу на те, що негативним чинником під час вирішенні проблеми безпеки України є деградація галузей морського транспорту та промислового рибальства, які є головними джерелами зайнятості основної частини населення приморських територій України. Життєвий рівень населення там безпосередньо залежить від морської діяльності, та її криза може стати причиною дестабілізації внутрішньополітичної обстановки.

Система морської діяльності впливає на систему національної безпеки в будь-якій державі. Морська діяльність є набагато важливішою для країни, ніж це зазвичай представляється.

Кількісне визначення та сприяння збільшенню внеску морської діяльності в забезпечення поступального розвитку і безпеки України є однією з важливих задач подальших досліджень по морській проблематиці. Графічна модель системи забезпечення безпеки морської діяльності з включеною в його структуру тривимірною моделлю системи національної морської діяльності в сукупності є уніфікованою концептуальною моделлю системи забезпечення безпеки морської діяльності.

Така модель придатна для формалізованих і, отже, порівнянних між собою на великих відрізках часу і стосовно різних видів і напрямків морської діяльності, оцінювання стану цієї діяльності і динаміки зміни її змісту, спрямованості, інших параметрів у цілому і по частинах;

а також для прогнозування окремих напрямів і видів діяльності та їх можливих наслідків (рис. 2).

Обраний підхід дозволяє в принципі доповнити запропоновані варіанти моделі будь-яким числом напрямів морської діяльності, а також кількістю цілей цієї діяльності і її регіональних, галузевих та інших компонентів.

Крім того, запропонований підхід до побудови такої моделі досить універсальний і може виявитися корисним для порівняльного вивчення морської діяльності України та інших країн — реальних і потенційних конкурентів України на окремих напрямках цієї діяльності, а також для виявлення цінного зарубіжного досвіду в справі організації і програмованого розвитку морської діяльності. Інакше кажучи, модель допускає її розвиток.

Запропонована модель також показує, що забезпечення безпеки морської діяльності є складною великою системою, моделювання якої передбачає врахування безлічі чинників географічного, економічного, політичного і військового характеру.

Її підсистеми і елементи пов'язані між собою, а функціонування залежить головним чином від стану сектора економіки, що забезпечує підтримання, оновлення, поповнення сил і засобів спеціалізованих флотів, суднобудівної і судноремонтної промисловості, морського приладобудування, виробництва морської техніки і озброєння, гідротехнічного будівництва, нафтопереробної промисловості, а також морської спеціальної освіти.

Функціонування всієї цієї системи також суттєво залежить від державного управління, регулювання та координації діяльності спеціалізованих флотів.

Ефективність такої системи може оцінюватися за критеріями, які враховують ступінь просування та захисту національних інтересів України на морі. Ними можуть виступати інтегровані кількісні показники:

показники, що оцінюють діяльність інститутів влади України;

показники, що відображають здатність ВМС у взаємодії з іншими видами Збройних Сил України захистити від ймовірного противника: сухопутну територію країни з морських напрямів, внутрішні води і територіальне море, а також повітряного простору над ними, дно зазначених акваторій та їхні надра, суверенні права у ВМЕЗ та на континентальному шельфі, свободи відкритого моря тощо;

показники, що враховують ступінь реалізації державою за допомогою використання спеціалізованих флотів України:

суверенних прав в її ВМЕЗ по: розвідці, розробці і збереженні природних ресурсів; управління цими ресурсами; виробництву енергії шляхом використання води, течій і вітру; створенню і використанню штучних островів, установок і споруд; морським науковим дослідженням і збереженню морського середовища;

суверенних прав на континентальному шельфі з розвідки та розробки його ресурсів;

прав України у відкритому морі на: свободу судноплавства; свободу польотів; свободу прокладати підводні кабелі і трубопроводи; свободу рибальства; свободу наукових досліджень.

Такий підхід до проведення системних досліджень проблем забезпечення безпеки морської діяльності України дає поштовх для розвитку теоретичних основ національної морської політики.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отримані результати показують, що система національної морської діяльності безпосередньо пов'язана з цілим рядом найважливіших державних функціональних систем і має суттєвий вплив на систему національної безпеки.

Запропоновані моделі вже на такому рівні деталізації дозволяють проводити аналіз забезпечення національної безпеки України в досліджуваній сфері, а також готувати обґрунтовані пропозиції щодо формування ефективної національної морської політики та конкурентоспроможності морської діяльності, вдосконалення публічного управління забезпеченням її національної безпеки.

Перспективним у межах заявленої наукової проблематики є науково-практичне розроблення проекту Стратегічної концепції морської безпеки України.

Література:

1. Ломоносова О.Е., Ломоносов Д.А., Надточій І.І. Морська діяльність: сутність, особливості та види. Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. Одеський національний економічний університет. 2015. № 56 (1). С. 229—238.

2. Парсяк В. Виды морской хозяйственной деятельности. Судостроение и морская инфраструктура. 2017. № 2 (8). С. 141—151.

3. Филипенко А.О., Баришнікова В.В., Степанова К.В. Щодо стратегічних пріоритетів реалізації потенціалу України як морської держави: аналітична доповідь. Одеса: Фенікс, 2012.

4. Парсяк В. Морська економіка як чинник піднесення країни Економіст. 2014. № 5. С. 3—5.

5. Волосюк М.В., Вдовиченко Л.Ю. Функціональна структура морегосподарського комплексу України. URL: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/>

123456789/2155/Volosuk_Vdovychenko3.pdf (Дата звернення 6.06.19).

6. Трунін К.С. Структурування морегосподарського комплексу України. Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування. 2014. № 1. С. 120—125.

7. Бакуменко В.Д. Державно-управлінські рішення: Навчальний посібник. Київ: ВПЦ АМУ, 2011. 444 с.

8. Чала Н.Д. Державне управління економічним розвитком України в глобальному просторі. Вид-во: ТОВ "Аграр Медіа Груп", Київ, 2012. 284 с.

9. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права: міжнар. документ від 03.06.1999 р. №995_057. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057 (Дата звернення 6.06.19).

10. Постанова Кабінету міністрів України: Про внесення змін до Морської доктрини України на період до 2035 року від 18 грудня 2018 р. №1108. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/pro-vnesennya-zmin-do-morskoji-doktrini-ukrayini-na-period-do-2035-roku> (Дата звернення 6.06.19).

References:

1. Lomonosova, O. E. Lomonosov, D. A. and Nadtochij, I. I. (2015), "Naval activity: nature, features and species", *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen': zb. nauk. prats'*. Odes'kyj natsional'nyj ekonomichnyj universytet, vol. 56 (1), pp. 229—238.

2. Parsjak, V. (2017), "Types of marine economic activities", *Sudostroenie i morskaja infrastruktura*, vol. 2(8), pp. 141—151.

3. Fylypenko, A. O. Baryshnikova, V. V. and Stepanova, K. V. (2012), *Schodo stratehichnykh pryoritetiv realizatsii potentsialu Ukrainy iak mors'koi derzhavy: analitychna dopovid'* [Regarding the strategic priorities of implementing the potential of Ukraine as a naval state: an analytical report], *Feniks, Odeca, Ukraine*.

4. Parsiak, V. (2014), "Marine economy as a factor in the rise of the country", *Ekonomist*, vol. 5, pp. 3—5.

5. Volosyuk, M. V. and Vdovychenko, L. Yu. (2016), "Functional structure of the seagoing complex of Ukraine", available at: http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2155/Volosuk_Vdovychenko3.pdf (Accessed 06 June 2019).

6. Trunin, K. S. (2014), "Structure of the sea complex", *Zbirnyk naukovykh prats' Natsional'noho universytetu korablobuduvannia*, vol. 1, pp. 120—125.

7. Bakumenko, V. D. (2011), *Derzhavno-upravlins'ki rishennia* [Government-management decisions], *VPTs AMU, Kyiv, Ukraine*.

8. Chala, N. D. (2012), *Derzhavne upravlinnia ekonomichnym rozvytkom Ukrainy v hlobal'nomu prostori* [Public administration of economic development of Ukraine in the global space], *Vyd-vo: TOV "Ahrar Media Hrup", Kyiv, Ukraine*.

9. United Nations (1999), "Convention on the Sea Law", https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057 (Accessed 06 June 2019).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), *Resolution "On amendments to the Marine Doctrine of Ukraine for the period up to 2035"*, available at: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_057/page (Accessed 06 June 2019).

Стаття надійшла до редакції 16.07.2019 р.